

Verslag van de zevende bijeenkomst Kenniskring Schakelklassen op 22 mei 2008

De kenniskring geeft gemeenten en andere relevante betrokkenen, zoals schoolbesturen en onderwijsbegeleidingsdiensten, de gelegenheid om ervaringen uit te wisselen op het gebied van schakelklassen en elkaar vragen voor te leggen. Sardes faciliteert dit proces in opdracht van het ministerie van OCW.

Op 22 mei 2008 is de zevende bijeenkomst gehouden van de kenniskring schakelklassen in Utrecht. Hieraan hebben 10 vertegenwoordigers deelgenomen van gemeenten, onderwijsbegeleidingsdiensten, schoolbesturen en organisaties die betrokken zijn bij het opzetten en inrichten van schakelklassen. De volgende gemeenten waren vertegenwoordigd: Arnhem, Hilversum, Rotterdam, Heerlen, Enschede, Zaanstad, Wageningen en Barneveld. Sommige gemeenten hebben de begeleiding en coördinatie van de schakelklassen overgedragen aan een externe instelling, zoals een onderwijsbegeleidingsdienst.

Onderwerpen van deze bijeenkomst

Op de bijeenkomst zijn, naast het vaste agendapunt landelijke ontwikkelingen en stand van zaken, een drietal thema's besproken, namelijk:

- Evaluatie Inrichting en effecten van schakelklassen 2006-2007
- Combinatie Schakelklasleerlingen en nieuwkomers (vraag vanuit Heerlen)
- Toekomst van de kenniskring en behoeften van uitvoerders

Landelijke ontwikkelingen

In het overleg zijn de volgende ontwikkelingen en de relatie met schakelklassen besproken.

- De (onlangs bekend gemaakte) taal-lees verbetertrajecten (van het platform Kwaliteit en Innovatie). Voor dit project kunnen groepen van 10 scholen zich aanmelden. Minstens twee van die scholen moeten door de Inspectie als taalzwak zijn aangemerkt. Zie voor meer informatie <http://schoolaanzet.nl/taalleesverbetertraject>
- Heerlen is benaderd om deel te nemen aan het leesbevorderingsproject Kunst van Lezen (o.a. in samenwerking met de bibliotheken). Zie voor meer informatie www.minocw.nl/documenten/8614.pdf

Opgemerkt wordt dat dit soort projecten vaak langs elkaar heen lopen en niet op elkaar afgestemd zijn. Bovendien vraagt het veel inspanning van deze scholen.

- Er komen drie pilotprojecten om ervaringen op te doen met de (inhoudelijke) aansluiting tussen peuterspeelzaal (en kinderdagverblijven) en scholen (de zogenaamde harmonisatie). Deze pilots vinden plaats in Oost-Groningen, Limburg en in een van de G4. Meer informatie in de brief van Staatssecretaris Dijkema, <http://www.minocw.nl/documenten/7029.pdf>

Evaluatie

De evaluatie van de schakelklassen uit 2006-2007 is onlangs openbaar geworden. Een samenvattende brief is naar de tweede kamer gestuurd. Geconcludeerd kan worden schakelklassen positieve effecten hebben op het gebied van taal en lezen, met name bij het begrijpend lezen voor de midden- en bovenbouw leerlingen. Bovendien blijkt dat betrokkenen enthousiast zijn, kinderen het naar hun zin hebben in de schakelklas en ouders tevreden zijn

over de schakelklas. Na een toelichting over de uitkomsten door Sardes is gesproken over de relevantie voor de schakelklaspraktijk.

Opvallend zijn o.a.:

- de positieve effecten van de kopklassen,
- de hogere effectiviteit van schakelklassen voor oudere kleuters vergeleken met jonge kleuters
- de grootste effecten bij de oudste kleuters en de leerlingen vanaf groep 5
- wanneer voltijd en deeltijd vergeleken worden, voor groep 1-2 voltijd het meeste effect heeft en voor groep 3-4 de deeltijd variant (over de hogere groepen kon nog niets gezegd worden)
- Opmerkelijk is verder dat school- en leerkracht variabelen niet of nauwelijks verschil uitmaken voor de effecten bij leerlingen. De leden van de kenniskring merken op dat dit mogelijk in de toekomst gaat veranderen, nu ook minder gemotiveerde scholen gaan starten met een schakelklas.

Algemene opmerkingen van de kenniskring over het onderzoek zijn:

- Spijtig dat er geen aandacht was voor de financiële kant. Zo geeft een aantal gemeenten aan dat er meer vraag naar schakelklassen is, dan er vanuit de gemeenten gefinancierd kan worden. Een deel van de leerlingen kan dus niet bediend worden.
- Ten onrechte gaan de onderzoekers uit van het feit dat de groepsgrootte van een schakel altijd 15 leerlingen moet beslaan. (zie o.a. pagina 89).
- Een aantal gemeenten geeft aan meer vrijheid in vormgeving van schakelklassen te willen hebben (bijvoorbeeld ten aanzien van de strakke deelname gedurende een schooljaar). Anderen merken daarentegen op dat het dan snel een veredelde remedial teaching wordt en een duiventil waarin leerlingen flexibel in- en uit kunnen stromen.

Neveninstromers

Heerlen heeft een vraag over de mogelijke combinatie van neveninstromers in een “gewone” schakelklas. Nu de financiering van de neveninstromers is veranderd zoekt men naar andere manieren om het onderwijs aan nieuwkomers te financieren. Artikel 34 vanuit de WPO vereist dat het minimaal moet gaan om vier leerlingen per school om financiering te krijgen. In Heerlen wordt dit aantal niet gehaald.

De leden van de schakelklas maken de volgende opmerkingen over een combinatie van doelgroepen:

- Het aanbod voor neveninstromers is echt heel anders dan voor taalzwakke leerlingen
- Neveninstromers betreffen een brede leeftijdsgroep (terwijl een schakelklas vaak een bepaalde leeftijdsgroep betreft)

Kortom het advies van de leden zou zijn om deze heel verschillende doelgroepen niet samen in de schakelklas te zetten, maar om de nieuwkomers schooloverstijgend op te vangen. Als het aantal van minimaal vier leerlingen niet per school gehaald wordt, is dat gemeentebreed vaak wel het geval. Ervaring uit Rotterdam geeft trouwens aan dat de opvang voor nieuwkomers (6-11 jaar) het beste fulltime kan plaatsvinden. Tot slot is het belangrijk om te weten dat ook nieuwkomers een heel schooljaar in de schakelklas moet zitten. Tussentijds kan een nieuwkomer wel instromen, maar het daaropvolgende schooljaar moet helemaal doorlopen worden in de schakelklas.

Toekomst (financiering) schakelklassen

Over de toekomst van het grote stedenbeleid is nog niets bekend. Over de financiering van de schakelklassen vanaf 1-10-2010 kan dus nog niets gezegd worden.

Toekomst kenniskring schakelklassen

Officieel is dit de laatste bijeenkomst van de Kenniskring Schakelklassen. Na augustus 2008 lopen de schakelklaswerkzaamheden van Sardes in opdracht van OCW af. Sardes is in gesprek met het ministerie over de mogelijke activiteiten na september 2008. We hopen dat de site in elk geval nog onderhouden wordt. Deelnemers van de Kenniskring geven aan zij behoefte hebben aan continuering. Voor een aantal gemeenten geldt dat zij volgend jaar pas starten met schakelklassen en graag ervaringen willen blijven uitwisselen, zeker volgend jaar. OCW mag dan wel betogen dat het schakelklas traject al drie jaar loopt, maar voor deze gemeenten is het nog pas de start.

Zelfs een gemeente als Heerlen, pilot gemeente, voelt de behoefte om de Kenniskring door te zetten. Iedere fase kent zijn eigen vragen en knelpunten, die gedeeld kunnen worden.

Wat het werkveld betreft (de schakelklasleerkrachten) geldt dat deze meestal in de grotere gemeenten soms wel in een gemeentelijk netwerk bij elkaar worden geroepen en daar hun ervaringen delen. Voor kleinere gemeenten en in plattelandsgebieden gaat dat niet op en zijn er geen initiatieven in die richting. Vragen die aan Sardes worden gesteld door leerkrachten en begeleiders uit deze gemeenten geven aan dat er aan landelijke of regionale bijeenkomsten wel behoefte is. Nieuwe input en landelijke overdracht van kennis en ervaring blijft ook voor deze doelgroepen interessant.

We nemen deze wensen en opmerkingen mee in het overleg met OCW.

Sardes bedankt alle aanwezigen voor hun input en aanwezigheid.

Omdat dit (voorlopig?) de laatste bijeenkomst van de kenniskring is, wordt er geen nieuwe datum gepland.

11 juni 2008

Karin Vaessen en Paul Kooiman

Sardes, Utrecht.